

Concrete maatregelen voor knelpunten

Versnellingstafels Waterkwaliteit uit de startblokken

De Delta-aanpak Waterkwaliteit komt voort uit de wens van de Tweede Kamer en een gezamenlijke ambitie voor voldoende chemisch schoon en ecologisch gezond water voor duurzaam gebruik. Alle stakeholders staan gezamenlijk aan de lat om ervoor te zorgen dat de waterkwaliteit verbetert en Nederland in 2027 de KRW-doelstellingen behaalt. Drie zogeheten 'versnellingstafels' spelen hierbij een belangrijke rol.

De Delta-aanpak richt zich op alle belangrijke bronnen voor waterverontreiniging: landbouw, stedelijk afvalwater en industrie. Uiterlijk in 2027 moet Nederland de maatregelen hebben genomen, die ervoor moeten zorgen dat de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) bereikt kunnen worden. De Delta-aanpak richt zich niet alleen op de KRW-doelen, maar ook op verbetering van de waterkwaliteit in de breedte, zoals op opkomende stoffen.

Meer focus en sturing nodig

De waterkwaliteit is de afgelopen jaren in grote delen van het land verbeterd, maar niet overal en niet voldoende om in 2027 alle doelen te bereiken, zo bleek uit het rapport 'Balans van de Leefomgeving' uit 2018 van het Planbureau voor de Leefomgeving. Er is dus meer inzet nodig – via voortvarende uitvoering en het nemen van extra maatregelen – om de ambities waar te maken. Als prioriteiten zijn benoemd: nutriënten (meststoffen), gewasbeschermingsmiddelen, opkomende stoffen en medicijnresten in water.

In de Delta-aanpak Waterkwaliteit wordt ook de verbinding gelegd met onder andere het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, de Ketenaanpak Geneesmiddelen, microplastics en het Deltaprogramma Zoetwater. Om meer focus en sturing te kunnen geven op de prioriteiten is in 2018 het besturingsmodel van de Delta-aanpak gewijzigd.

Versnellingstafels

De minister van IenW heeft aangegeven bestuurlijke afspraken te willen maken die daadwerkelijk verschil maken voor de waterkwaliteit. In de nieuwe opzet heeft de Stuurgroep Water – als opdrachtgever voor de Delta-aanpak Waterkwaliteit – bestuurlijke opdrachten geformuleerd. Om de gewenste versnelling aan te brengen op de prioriteiten zijn er drie bestuurlijke 'versnellingstafels' ingesteld, onder voorzitterschap van Gerard Doornbos:

- landbouw: nutriënten/gewasbeschermingsmiddelen;
- chemische stoffen: opkomende stoffen en medicijnresten;
- een brede tafel over de overige onderwerpen, bijvoorbeeld de Kaderrichtlijn Water (nationale en regionale analyses), Omgevingswet en de Kennisimpuls Waterkwaliteit.

Doel van deze bestuurlijke versnellingstafels is om een extra verdieping en impuls te geven aan de prioriteiten van de Delta-aanpak. De tafels hebben binnen de opdracht bestuurlijk mandaat om te komen tot besluitvorming. De partijen (zowel overheden als ketenpartners) organiseren het mandaat en het commitment bij de eigen organisaties en/of achterbannen.

‘VOOR EEN INTEGRALE AANPAK IS HET BELANGRIJK DAT JE DE JUISTE PARTIJEN AAN TAFEL HEBT: NIET TE VEEL, MAAR OOK NIET TE WEINIG’

Gerard Doornbos, onafhankelijk voorzitter van de Versnellingstafels.

Voormalig (en weer waarnemend) dijkgraaf en oud-LTO-voorman Gerard Doornbos bewaakt als onafhankelijke voorzitter de voortgang en samenhang van de werkzaamheden van de drie tafels en fungeert als linking pin richting de Stuurgroep Water. *Wat is volgens hem het belang van de versnellingstafels? En wat voegen ze toe ten opzichte van bestaande initiatieven?*

Doornbos: 'Op het gebied van waterkwaliteit spelen er enkele – soms hardnekkige – problemen, die zich kenmerken door een breed karakter, terwijl ze tegelijkertijd vrij specialistische kennis vereisen. Denk aan de mestproblematiek of de opkomende stoffen. Voor een integrale aanpak is het belangrijk dat je de juiste partijen aan tafel hebt: niet te veel, maar ook niet te weinig. Met de onderverdeling in drie tafels brengen we meer focus aan, waardoor er gericht en efficiënter kan worden gewerkt.'

'Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat we dubbel werk gaan doen of concurreren met bestaande structuren zoals het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer of de Ketenaanpak Geneesmiddelen. Het is eerder andersom: waar het goed gaat, moet je niet gaan lopen sleutelen. Maar waar de ketenpartners aan de versnellingstafels dubbelingen zien, zullen ze dat wel aangeven. En daarnaast onderzoeken we waar nog 'witte vlekken' zijn of waar zaken sneller of beter kunnen. Een voorbeeld zijn de opkomende stoffen: dat onderwerp lijken we nog niet goed in de vingers te hebben, bijvoorbeeld op het gebied van normering, vergunningverlening en toezicht. Dus daar kijken we intensief naar.'

Wat is volgens u het doel van de versnellingstafels?

Doornbos: 'De naam zegt het al: 'versnellen'. Er is in Nederland al heel wat bereikt op het gebied van verbetering van waterkwaliteit, maar er moet een tandje bij. Daarbij kijken wij in de volle breedte naar mogelijke verbeteringen, niet alleen in het kader van de KRW-doelen.'

Hoe gaan de versnellingsstafels daarbij te werk?

Doornbos: 'De tafels komen viermaal per jaar bijeen, waarbij alle betrokken gesprekspartners onderwerpen kunnen agenderen. Dat kan gaan om knelpunten, maar ik vind het ook belangrijk om te kijken naar het opschalen van dingen die juist goed gaan, best practices dus. Die aanpak volgen we bijvoorbeeld aan de landbouwtafel.'

'Inmiddels hebben de eerste vergaderingen plaatsgevonden en ben ik gematigd positief. Ik zie dat de wil tot samenwerken er is, maar dat men nog enigszins zoekende is naar waar de meeste versnelling behaald kan worden. De ketenpartners zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud, zowel aan de probleem-, als aan de oplossingszijde. Ik faciliteer het proces en zorg voor de algemene voortgang. En mochten de partijen er aan tafel niet uitkomen, dan is er op de achtergrond natuurlijk altijd het toezicht vanuit de Stuurgroep Water.'

Inbreng drinkwatersector

De drinkwatersector is aan elk van de versnellingsstafels vertegenwoordigd door een directeur van één van de tien Nederlandse drinkwaterbedrijven. *Waarom is het volgens hen belangrijk om deel te nemen aan deze tafels?*

Jelle Hannema, directievoorzitter van Vitens.

‘WAT ER NIET IN ZIT, HOEFT
ER TENSLOTTE NIET UIT’

Versnellingsstafel Landbouw

Jelle Hannema, directievoorzitter van Vitens, zit aan de landbouwtafel: 'De kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater is nog steeds niet op orde. De KRW-doelen die we in 2015 hadden moeten halen, zijn in 2019 nog niet bereikt. Eén van de bronnen van vervuiling is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en nitraten uit mest binnen de landbouwsector. Hier valt nog winst te behalen.'

Thermometer

'Voor ons is het belangrijk dat onze bronnen – het grond- en oppervlaktewater – zo schoon mogelijk zijn. Want wat er niet in zit, hoeft er tenslotte niet uit. Dat betekent namelijk dat we met een zo klein mogelijke zuiveringsinspanning – en dus tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten – schoon en veilig drinkwater kunnen produceren. De drinkwaterbronnen zijn eigenlijk een soort thermometer voor de staat van ons milieu. Als wij stoffen in onze bronnen aantreffen, dan is er echt iets aan de hand.'

Op welke manier gaat de landbouwtafel het verschil maken ten opzichte van de al bestaande trajecten en wanneer bent u tevreden?

Hannema: 'Ik ben tevreden als we concrete resultaten kunnen laten zien. In eerste instantie zijn dat bestuurlijke afspraken en de uitvoering daarvan, maar ik wil vooral ook aandacht vragen voor de al bestaande regionale initiatieven. We gaan niet het wiel opnieuw uitvinden, dus alles wat er al is en wat goed is, daar blijven we af. Wij kijken gericht naar zaken die sneller of beter kunnen. Juist door de brede samenstelling van de tafel zijn er interventies mogelijk die je in je eentje of met z'n tweeën niet voor elkaar krijgt. Dat kan zijn op het gebied van beleid en regelgeving, uitvoering of handhaving. Daarin én in de grote mate van betrokkenheid van de tafelenoten zit volgens mij de kracht van de versnellingsstafel.'

Pilots verbreden

'In het werkgebied van Vitens bestaan al enkele succesvolle pilots waarin wij samenwerken met lokale boeren aan de verbetering van de waterkwaliteit. Zo zijn we er met de pilot 'Boeren voor drinkwater' in Overijssel in geslaagd om voor beide partijen voordelen te behalen. Door zorgvuldige dosering van mest en gewasbeschermingsmiddelen en toepassing van bepaalde teelttechnieken, zijn de bedrijfskosten voor de boeren gedaald en is de waterkwaliteit gestegen. En dat is nog maar één voorbeeld.'

'Als we zulke pilots kunnen verbreden, kunnen we snel landelijk betekenisvolle slagen maken. En als we van pilots staand beleid en normale bedrijfsvoering kunnen maken, dan begin ik echt tevreden te worden. Het is echt hoog tijd om de zaken concreet te maken en resultaten te laten zien!'

Ketenaanpak

Een andere meerwaarde van de versnellingsstafel ligt volgens Hannema in het feit dat alle stakeholders vertegenwoordigd zijn en echt aan oplossingen willen werken: 'Ik zie grote betrokkenheid en drive om tot resultaten te komen. Dat biedt ook kansen voor een bredere blik op het onderwerp waterkwaliteit. Zo is er al gesproken over de mogelijkheid van een ketenaanpak in de landbouw, waarbij ook partijen zoals supermarkten en consumenten een rol krijgen.'

Annette Ottolini, algemeen directeur van Evides Waterbedrijf.

Versnellingsstafel Opkomende stoffen

Annette Ottolini, algemeen directeur van Evides Waterbedrijf, vertegenwoordigt de drinkwaterbedrijven aan de tafel voor chemische stoffen (opkomende stoffen en medicijnresten): *waar ligt volgens haar het belang van de versnellingsstafels op het gebied van waterkwaliteit?*

Ottolini: 'Deze tafels onderstrepen de urgentie dat bestuurlijke afspraken voor waterkwaliteit op korte termijn nodig zijn, met als volgende stappen: daadwerkelijke uitvoering en monitoring. De waterkwaliteit is topprioriteit voor de drinkwatersector. Via Vewin pleiten wij al langere tijd voor extra inzet om verbetering te realiseren. De Delta-aanpak Waterkwaliteit was een goede start, maar we waren vooral blij met de toezegging van de minister van IenW dat ze op het gebied van waterkwaliteit concrete afspraken wil maken, met harde handtekeningen eronder. Daarbij sprak ze de ambitie uit 'wereldkampioen waterkwaliteit' te willen worden. Doel van de bestuurlijke afspraken moet zijn: het halen van de KRW-doelen, plus de aanpak van nieuwe uitdagingen, zoals medicijnresten en opkomende stoffen.'

'Het is goed dat er nu via de versnellingsstafels bestuurlijke kracht ingezet wordt op de prioriteiten. Er zijn bekende knelpunten, zoals gewasbeschermingsmiddelen en mest, maar ook nieuwere uitdagingen, zoals medicijnresten en opkomende stoffen. Om daadwerkelijk stappen te maken is bestuurlijke doorzettingsmacht zeer

---

'HET IS GOED DAT ER NU VIA DE VERSNELLINGSTAFELS BESTUURLIJKE KRACHT INGEZET WORDT OP DE PRIORITEITEN'

---

behulpzaam én nodig. De drinkwatersector is heel gemotiveerd om met alle betrokken partijen samen te werken en ook actie te ondernemen waar we dat zelf kunnen.'

Hoe is het gesteld met de kwaliteit van de drinkwaterbronnen?

Ottolini: 'Het is geen geheim dat de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater niet op orde is en dat de doelen van de KRW nog steeds niet gehaald worden. Daarnaast zijn er nog diverse uitdagingen, zoals we de afgelopen jaren hebben gezien met bodemverontreiniging, bestrijdingsmiddelen, nitraat, medicijnresten en opkomende (veelal industriële) stoffen, zoals pyrazool of GenX.'

'Het gaat ons om schoon water, dus niet alleen om de stoffen die binnen de KRW benoemd zijn. Voor ons is artikel 7 van de KRW essentieel: de kwaliteit van de bronnen voor drinkwater moet verbeteren, zodat de zuiveringsinspanning omlaag kan. Die situatie hebben we in Nederland nog niet bereikt.'

De 'stoffentafel' is in feite gesplitst in twee thema's, waarom is dat?

Ottolini: 'Medicijnresten en opkomende stoffen worden grotendeels apart besproken, omdat er tussen beide onderwerpen verschillen zijn in fase en tempo. Bij medicijnresten bestaat er bijvoorbeeld al een uitvoeringsprogramma. De afgelopen jaren is hard gewerkt om de zorg- en watersector te verbinden en samen te identificeren welke acties daadwerkelijk zinvol zijn. Bij opkomende stoffen gaat het vooral over industriële stoffen en is naar aanleiding van de incidenten met pyrazool en GenX gestart met een structurele aanpak. Daar wordt nu aan een uitvoeringsprogramma gewerkt. Op bepaalde onderdelen zijn al stappen gezet, zoals een opleidingsprogramma voor vergunningverleners met betrekking tot opkomende stoffen.'

'Ook zijn er twee verschillende sectoren bij betrokken: de zorg en de chemische industrie. En de uitgangspunten van de aanpakken zijn anders. Zo is bij medicijnresten afgesproken dat we geen geneesmiddelen gaan verbieden. En is de afgelopen jaren gebleken dat bronaanpak daar slechts een deel van de oplossing kan zijn: ook zuivering op rioolwaterzuiveringen (RWZI's) is nodig. Bij industriële stoffen ligt dat anders. Maar uiteraard zijn er ook raakvlakken. Ik denk dan ook dat het nuttig kan zijn om op een gegeven moment te bekijken waar de aanpakken op elkaar kunnen aansluiten of waar we van elkaar kunnen leren.'

Wanneer bent u tevreden?

Ottolini: 'Als we zo snel mogelijk tot concrete bestuurlijke afspraken komen, die daadwerkelijk de waterkwaliteit verbeteren, als de doelen van de KRW nu behaald worden en als we erin slagen

de knelpunten in de bronnen voor de drinkwaterproductie te reduceren. Afspraken vormen de start, vervolgens komt het aan op aansturen van de uitvoering, handhaving en monitoring en op daadwerkelijk effect.'

'Er is al veel onderzocht. Op sommige punten is ook nog wel wat onderzoek nodig, maar we weten ook al heel veel wel. Op een gegeven moment moeten we het lef hebben om stappen te zetten. En dat moment is wat mij betreft nu wel aangebroken.'

Welke inhoudelijke inzet heeft u aan tafel?

Ottolini: 'Dat is heel breed. Ik noem een paar onderwerpen, zonder volledig te willen zijn. Voor medicijnresten ligt er een mooi uitvoeringsprogramma, maar veel van de acties moeten verder ingevuld worden en daadwerkelijk uitgevoerd. Daar moeten we op sturen. Bijvoorbeeld voor röntgencontrastmiddelen is echt een bronaanpak nodig: daarover willen we graag in gesprek met de partijen uit de zorgsector. Een ander belangrijk thema is zuivering door RWZI's. Hierbij moeten inhoudelijke onderwerpen aan bod komen, zoals technologie, maar ook zaken zoals planning en financiering. Op dit vlak is 'Schone Maaswaterketen' een goed voorbeeld: waterschappen en waterbedrijven werken daarbij aan oplossingen voor een schonere Maas, waarbij ze ook andere partijen – zoals de farmacie en de gezondheidszorg – nadrukkelijk op hun rol wijzen.'

Opkomende stoffen

Ze vervolgt: 'Ook op het gebied van de opkomende (industriële) stoffen heeft de drinkwatersector de nodige wensen, zoals transparantie over te lozen stoffen door de industrie richting drinkwaterbedrijven en vergunningverleners. Ook hoog op ons lijstje staat: evaluatie van de bevoegdheidsverdeling en de rolneming van overheden bij vergunningverlening voor (in)directe lozingen, en afspraken voor verbetering van de praktijk, mede in relatie tot de Omgevingswet.'

'Verder kun je denken aan de screening van vergunningen op opkomende stoffen en rekening houden met innamepunten voor drinkwater – hiervoor loopt nu overigens een pilot. Ook pleiten wij voor een actieve rol voor de internationale Rijn- en Maascommissies, met als doel een actieplan met concrete maatregelen en handhaving, om opkomende stoffen en medicijnresten in rivieren te voorkomen. En we verwachten als drinkwatersector dat er meetprogramma's zijn, inclusief toezicht en monitoring.'

'BEGELEIDEN, BEWAKEN EN STIMULEREN'

Joke Cuperus, algemeen directeur van PWN.

Brede versnellingsstafel Waterkwaliteit

Joke Cuperus, algemeen directeur van PWN, neemt deel aan de brede tafel Waterkwaliteit. *Waar houdt die tafel zich mee bezig en wat is daarbij uw inzet?*

Cuperus: 'De brede tafel kijkt naar brede thema's die de andere twee tafels overstijgen en naar onderwerpen die blijven liggen of extra aandacht nodig hebben. Een voorbeeld van zo'n breder onderwerp dat voor alle tafels speelt, is de KRW. Wij gaan onderzoeken wat de stand van zaken is rondom de KRW en wat we gaan doen tot 2027. In de zes Regionale Bestuurlijke Overleggen (RBO's) die Nederland kent, wordt – bijvoorbeeld via de stroomgebiedbeheerplannen – invulling gegeven aan onder andere het behalen van de KRW-doelen. Hoe komen de juiste maatregelen op tafel en vervallen we niet te snel in fasering of doelverlaging? En hoe kunnen we de waterkwaliteit verbeteren, om zo de zuiveringsinspanning van de drinkwaterbedrijven te kunnen verminderen? Wij willen dat proces gaan monitoren om te kijken waar wij voor versnelling kunnen zorgen.'

'Mijn inzet daarbij is het agenderen van het onderwerp 'drinkwater', bijvoorbeeld door aan mijn tafel het nog te verschijnen RIVM-rapport over de evaluatie van de gebiedsdossiers onder de aandacht te brengen. Daarnaast wil ik ervoor zorgen dat er echt concrete afspraken worden gemaakt. Bijvoorbeeld door het opnemen van effectieve maatregelen in de stroomgebiedbeheerplannen, vanuit de gebiedsdossiers voor de drinkwaterwinningen. Ook zou ik graag zien dat we de Preventieladder uit de Beleidsnota Drinkwater verder kunnen uitwerken en een wettelijke borging kunnen geven.'

Andere thema's aan de brede tafel zijn: regionale, landelijke én grensoverschrijdende analyses van de waterkwaliteit, en handhaving van de tot nu toe gemaakte afspraken en gestelde doelen. Cuperus: 'Het gaat dus vooral over 'begeleiden, bewaken en stimuleren' van de uitvoering van het bestaande beleid en daarnaast kijken waar nog lacunes zijn. Maar ook andere onderwerpen, zoals het voorzorgsprincipe en de Kennisimpuls, komen aan bod aan onze tafel. De drinkwatersector financiert mee aan verschillende onderzoeken die kennis moeten opleveren die praktisch toepasbaar is om tot verbetering van de waterkwaliteit te komen.'

Hoe beoordeelt u de voortgang tot nu toe en wanneer bent u tevreden?

Cuperus: 'Onze tafel is net gestart, we hebben nu de eerste bijeenkomst achter de rug. Die stond onder andere in het teken van elkaar leren kennen en het identificeren van de belangrijkste onderwerpen om op te gaan sturen, om meerwaarde te creëren ten opzichte van lopende trajecten. Wat me opviel, was dat iedereen aan tafel bereid was te gaan werken aan effectieve maatregelen; dat stemt

positief. Er is duidelijk uitgesproken dat we dit niet doen omdat het van Brussel moet, maar omdat we allemaal schoon water willen. Voor recreatie, voor natuur, voor de landbouw én om drinkwater van te maken.'

'De tafels heten natuurlijk niet voor niets versnellings tafels. Dat betekent dat Vewin wel verwacht dat er een acceleratie zal plaatsvinden in de verbetering van de waterkwaliteit en dat er binnen een jaar afspraken zijn, waar de waterkwaliteit van zowel grond- als oppervlaktewater beter van zal worden. Het is goed om te zien dat er commitment is bij de deelnemende partijen voor het werken aan schoon water. En omdat niet alleen overheden, maar ook bijvoorbeeld LTO, de zorgsector en de chemische industrie serieus meedoen, moeten er nu ook echte stappen gezet kunnen worden. Dus ik ben tevreden als er straks concrete afspraken liggen voor het verbeteren van de uitvoering en handhaving van de regelgeving. Met als uiteindelijk resultaat: schonere bronnen voor het maken van drinkwater!'